

51350

6076 nem jelen
meg!

I. évfolyam.

I. szám.

1918 december 21.

KÖZTÁRSASÁG

265

465

**POLITIKAI
HETILAP**

Szerkeszti
CSÓK GYÖRGY

Ára 1 korona

1918 33 1-632

Köztársaság.

Amióta emberek élnek, ilyen állatias vérengzés, öldöklés mint a mostani öt éves háboruban, még nem volt a földön. Az emberiség belefáradt a háboru szenvedéseibe, nyomoruságaiba s a béke utáni vágyakozása teremtette meg nálunk *a forradalmat* s a forradalom *a köztársaságot*.

Köztársaság! E szóban minden vágyódásunk teljesedését látjuk.

Az évszázados rabláncok szétszakadtak s a felszabadult ország ledöntötte a IV. Károly trónját és sárba tiporta a Habsburgok sárga-fekete trikolorját!

Az új köztársaság ezer sebtől vérzik, millió és millió szurony és puska cső áll bölcsőjénél s a szabadság e szegény mostoha gyermekét az imperialisták durva kezei fojtogatják. De ez az ezer sebtől vérző test, mely most tehetetlenül fekszik, lassan-lassan gyógyultan kell hogy felemelkedjen és behegedt kezét ökölbe szorítva fog ha kell lesujtani azokra, akik most a győzelem mámorában nem akarnak tudni arról, hogy ennek az új magyar köztársaságnak *a munkásság adta meg az alapját*, azok a munkások, akik ez új világ eszméit már akkor hirdették, amikor a háborus sikerek tetőpontján állt az ország! Ezt az ellenség még vagy nem akarja elismerni, vagy érdekei ellen valók, hogy elismerjék.

S ezért az országra ezer baj és nyomoruság hárul!

A népkormány, kiket hatalmas munkástömegek támogatnak ebben a szorongatott helyzetben akarja kiépíteni az új társadalmat. A polgárságból hiányzik az a nagy bizalom, az a nagy energia és erő, mellyel a munkásosztály a harcot parlamentáris eszközökkel a bekövetkezendő bajokkal szemben felvette. A polgárság elégedetlenkedik. A köztársaság szóban sorsának máról-holnapra való kényelmes megjavulását képzelte s az ezeréves bajt egy máról-holnapra átalakított kormányzati elnevezésben vélte megtalálni. A köztársaság csak akkor hozhatja meg áldásait a polgárság részére, ha a megpróbáltatás idején a munkássággal együtt dolgozik a tönkretett világ ujjáépítésén. S az ujjáépítés munkái közben ne csak a szenvedésekre gondoljon, hanem érezze eljöveteletét az új boldog

világnak, melyben mindenki egyformán megfogja találni helyét. Az a polgár, aki ezt nem így érzi, annak a „köztársaság“ szó csak üres frázis marad és nem is érdemel mást, minthogy örökké csak a nyomoruságát érezze annak, amellyel az ilyen átalakulások egyideig járnak.

Lapunk szolgálni akarja a „Köztársaság“ megismer-tetését, annak előnyeit és a polgárságnak a munkádemok-ratiához való átvitelét, mert csak ez az egy út az, mely a polgárosztályt a biztos célhoz vezetheti.

Ólomkatonák.

Rajongók és utópisták, kik hinni akartunk népek uralmában s örök békekességben, ma kissé nehezebb hinnünk. Hogy miért, nem igen lehetne megírnom, de nincs is szükség rá, a miértet látja a szem, csak körül kell néznünk nyugat felé.

De én — szabad mosologni — ma is hiszem, hogy egyszer majd alázatosan, vert kutya módjára kullog vissza az ököl s az emberi beszélés tanából kihalásszák e rettenetes gyilkos szavakat: harc, kard, ágyú, bosszú s a többit is mind, mert arra emlékez-tethetnének, hogy volt valaha egy szomorú oktan társadalom, mely sietette ugyanis kurta, fájdalmas, nehéz, piszkos, gyönyörű életünk mulását. S mert hiszek az álomban, népek s emberek boldog munkásharmoniajában egy percre úgy képzelem, hogy a háború a nagy, isteni s végtelen békért szakadt ránk.

És ma mikor még fel-fel üvöltének a harci szörnyek, az erőszak szilárdan ül trónszékén, csendesesen, álmodozva ringatom magamat a gondolatba, hogy az elkövetkező béke nem győzők és legyőzöttek egyenlőtlen alkuja lesz, de szent szerződés az unokák boldog Enrópájáért. Hiszem, mert nem lehet másképen, hogy az örök béke alapját akarja megvetni a győzelmes Nyugat s ennek a megértő, bölcs, megbocsátó és megváltó társadalomnak címzem e cikket, gyenge, erőflen sóhajt a rettenetes viharzásban.

Barátaim a szeretetben, kik a jövődőt építtitek, gondoljatok a múlt időszak tűnő gyönyörűségeire. Gondoljatok az ólomkato-nákra, mikkel játszadoztak a gyerekszoba asztalkáján, a fakardo-tokra, játékpuskákra, csákókra és trombitákra emlékezzetek, a karika jusson eszetekbe, a nyíl s a dob, a katonásdíjáték jusson eszetekbe és szoruljon ökölbe a kezetek. Mert ezekkel a játékokkal mérgezték meg benneteket, az ifjúságotokat ez a biztosan ölü mérég járta átál, hogy mire felnőttök kis szivetekben a nyájas, szelid érzések türelmetlen, éhes vággyá keményedjenek, hogy ha-sonlóvá legyetek az emberekhez, harcos, mohó, falánk állatok legyetek, elégedetlenek, irigy ragadozók. És gondoljatok a mesés-

könyvekre, az iskoláskönyv és történetírás hazugságaira. Kinizsi vad, pogány táncára foga között a három halott törökkel, a háborúra, a fizetett zsoldos gyilkosokra gondoljatok, a csatamezők darvaira és a granátok halálos füttýére gondoljatok és átkozzátok meg ezt a szörnyü multat. És a jövendő nagy *világköztársaság* polgárai és az ölelkező népek vezérei mondjátok ki egy akarattal, hogy végezni kell e rettenetes kísértetekkel, el kell pusztítani őket a föld színéről, ki kell irtani őket, mint mocskos férgeket, el pusztítani, mint azok pusztították egymást, kik ólomkatonákkal játszadoztak a gyermekkorban, fakarddal vívtak a játéktéren, hőstörténeteket olvastak az iskolában.

Minden ólomkatonát, minden játékot, minden könyvet, képet, minden emléket el kell pusztítani, ami a jövendő korok emberét a háborura emlékeztetné. Ki kell irtani a harcnak, fegyveres döntésnek még a gondolatát is, börtönbe, vagy bolondok házába kell csukni mindenkit, aki kiejti száján e szót: háboru s ami ezze egy. Fel kell égetni a gyalázatos multat, pusztuljon véle ezerszer, drága művészi emlék, isteni ritmus és ihlet; meg kell mentenünk az unokáinkat, ha már minket nem tudtak megmenteni apáink, nagyapáink.

Az lesz az új Krisztus, áhitott Megváltó, ki tetté acélozza ezt az ábrándos sóhajt, megvalósíthatatlannak tetsző gondolatot. Vajjon soká kell még rá várunk?

Lengyel István.

A köztársaság mint legtökéletesebb államforma.

Hogy a köztársaság miért legtökéletesebb államforma? Azért, mert még a legalkotmányosabb monarchiában is háromféle szuverénitás van: *állami, királyi és nemzeti*, addig köztársaságban csak egyféle a szuverénitás: az *állammival egybeeső nemzeti szuverénitás*.

A modern államfejlődés legtökéletesebb betetőzése ugyanis az, ha az állami és a nemzeti szuverénitás egybeesik, de ez a betetőzés csak köztársaságban van meg, mert *monarchiában az állami szuverénitás nem a nemzeti, hanem a királyi szuverénitással esik egybe*. Különösen a volt magyar monarchikus közjog rendszere szerint azért, mert a legfőbb magyar állami hatalom képviselője és személyesítőfe a király lévén, ennek következményeképen a király személyében nemcsak a királyi, de

egyuttal az állami szuverénitás is összpontosult. Ennek aztán Magyarországon az a sajnos eredménye volt, hogy a király személyében összpontosuló kettős szuverénitás mindig tulsúlyban volt az állami szuverénitással soha nem rendelkező nemzeti szuverénitás fölött.

Tudnunk kell ugyanis azt, hogy alkotmányos monarchikus államban — aminőnek Magyarországnak is kellett volna lennie, — csak az állami szuverénitás az, ami mindig *korlátlan*, ellenben a királyi és a nemzeti szuverénitásnak éppen az alkotmány szerint mindig *korlátolt*nak kell lenni. De mivel a magyar monarchikus közjog rendszere szerint a korlátlan állami és a korlátolt királyi szuverénitás egybeesik: ennél fogva a korlátolt királyi szuverénitás is korlátlanná vált, s mint ilyen, mindig legyőzte a közjogilag korlátolt magyar nemzeti szuverénitást.

Hozzájárult ehhez még az is, hogy a magyar király egyuttal osztrák császár is lévén: személyében az osztrák császári és állami szuverénitás is összpontosult, úgy hogy végeredményében a magyar nemzeti szuverénitásnak *négyszéle* olyan szuverénitással kellett megküzdenie, amelyek egymagukban véve is erősebbek voltak a magyar nemzeti szuverénitásnál.

Olyan nagy nemzeti baj volt ez, amelyen a monarchikus Magyarország soha, ezen csak a köztársasági Magyarország segíthetett. Éppen ezért monarchiában, különösen az Ausztriával dualisztikus közösségben élő Magyarország nemzeti szuverénitásáról tulajdonképpen beszélni sem lehetett, mert ami korlátolt, ami fölött még egy más szuverén faktornak is megnyilvánul az akarata: az az államtan szerint nem is igazi, hanem csak amolyan álsuverénitás.

Köztársasági államformában az államgépezett kereiteiből a királyi szuverénitás teljesen kiesik, marad tehát csak kettő: az állami és nemzeti szuverénitás. Minthogy azonban köztársaságban a nemzeti szuverénitásokon kívül nincs más olyan szuverén faktor, aki az állami szuverénitás birtokáért harcba kelne: ennél fogva köztársaságban a nemzeti és a korlátlan állami szuverénitás tökéletesen fedi egymást, államtanilag egybeesik s ennek követke-

ményeképen köztársasági államformában mindig a nép van birtokában annak a legfőbb állami akaratnak, annak a summum imperiumnak, amely felett már semmi más hatalmi faktornak akarata nincsen.

Mindez végső sorban államtanilag azt is jelenti, hogy köztársaságban nem lévén különbség az állami és a népszuverénitás között, a kettő egyet jelent, amelynek aztán az doktrinális következménye van, hogy *köztársaságban egyféle levén a szuverénitás: az állami és a nemzeti legfőbb népakarat mindig ugyanazt jelenti*, ami egyuttal jelenti az igazi, a hamisítatlan demokratikus *népuralmat*.

Ezért legtökéletesebb államforma a köztársaság.

Kalmár Antal.

Pest és a forradalom.

A város mélyen aludt ama nevezetes novemberi éjszakán, de álma ideges volt és nyugtalanító. Tizenkét óra felé néhány elszánt és fanatikus férfi virrasztott csupán: Szociálisták, Károlyi képviselői, hírlapírók, katonák és az utca népe, amely nem tudott elnyugodni. Az *Astoria* balkonjáról lekiáltották nekik, hogy még nem érkezett el a cselekvés ideje, de már hozták a Keleti pályaudvar felől, végig a Rákóczi-uton azt a menetszázadot, amely indulandó lett volna Olaszország felé a halál elébe. Ezeknek életét már megmentette a forradalom.

... És azután a lavina magával sodort mindenf és mindenkit.

Most már: tul vagyunk az apró örömkön, az éljénekén és a köztársaságon is, már minden megvan, amit akartunk, csak az nincs meg, ami volt, *a föld*. A katonák hazamentek és ellenségeink *de* gyűlölhethetnek bennünket, hogy ilyen erőssek az ellenünk való összetartásban. Pest az ország beteg szive már belefásult a borzalmakba, és az artéziákon mind kevesebb és kevesebb vér hozza a felfrissülést. Itt állunk megdermedve a fájdalomtól és a meglepetések borzalmas súlyától, napközben beszélünk halálos bajainkról, rezignáltan nekibusultan és este ott vagyunk a budapesti szálló éttermében s a szívünk rezonálni tud Koczé muzsikájára. Az aszszonyainknak épügy mint azelőtt, száz koronás selyemharisnya van a lábukon s a megfizethetetlen toilett alatt crépe de chine a fehérenemű. És kifogástalan angol ruhákban, még a régiekben, tartalékos huszártisztek, vidéki földbirtokos menekültek és hadimilliomosok, akik evés közben azzal vigasztalják magukat, hogy a 15 koronás sült tulajdonképpen csak négy frankba kerül, színésznők néhányan és egészen másodrendű kokottok, démonok és áldémonok és vigasztalhatatlan mágnás asszonyok akik nem hisz-

nek a demokráciában. Egy francia repülőtszert ül a hall közepén, most fálják fel a szemükkel ezek a hiszterikák, ezek az aljas, becstelen férfi gyilkosok. Nem, Pest nem érdemelte meg ezt a forradalmat. Elromlottak az emberek és nem értik a demokráciát, a katonák rákiabálnak volt tisztjeikre, mindenki gorombább lett a demokrácia és a köztársaság nevében, az Andrássy-uton este fél tizkor kirabolnak egy villanyszerelőt. Fáznak az emberek és döglenek attól a pestistől, amelyet még mindig tagadnak, az asszonyok a belvárosban drága prémekben, surranak be a kapuk alá, az Angyalföldön fosztogatnak az éhes emberek és a Nemzeti Lovarda minden délelőtt telve van mint a leromlott és undorító Gizella-téri cukrászda. Az öreg Isten az égben gondolkodhatik fölötte, hogy micsoda népség vagyunk. És nagyon csodálhatja a fejét felettünk. Hej, emberek, asszonyok, de rossz vége lehet ennek a folytonos áldomásivásnak, tornak, ünnepnek, pohárkocintásnak.

Egyed Zoltán.

Zászlós ur lakást rekvirál!

Hogy mily nehezen vedlik át egyik-másik royalista érzelmű katonatiszt és mily nehezen éli be magát a forradalom okozta új állapotokba, jellemzi a következő eset:

Zeisler öreg népfölkelő őrmester, a harctérről visszatérve valahol a Baross-utcában bérelt magának hónapos szobát.

Hogy-hogy nem megtörtént, midőn egy este hazatért, legnagyobb meglepetésére egy iráslapot talált az ajtaján, melyet itt szószerint leközlünk:

PARANCS!

Fölhivom Zeisler őrmestert, hogy Baros-utca 86.

IV. em. 3. ajtó alatt a lakásba bemenni ne merészeljen,
I. Ott Braneczky zászlós lakik.

II. Altisztek csak kaszárnyában alhatnak, vagy olyan lakásban, amelyet a központi városház lakásügyi osztálya kiutalt.

Minden vitás kérdésben a katonai parancsnokság döntését kérem, azaz az ügyet átadom a Hadbírósnak, miután én még nem szándékozom leszerelni. A lakáskulcsokat magammal hordom.

Braneczky István

zászlós,

31-ik tüzérpóttég.

Zászlós, úr! Olvastuk ezt az energikus parancsot amelyből sikerült megállapítanunk:

1. hogy nem merte az őrmester úrnak ezeket a szemébe mondani,

2. nem ismeri sem az új, sem a régi katonai szabályzatot,

3. és hogy még nem szándékszik leszerelni (ezt persze vagy annak tulajdonítjuk, hogy még kiskorúságban szenved és így nem szerelhet le, vagy annak, hogy a leszerelés által elvesztené ezt a fene nagy parancsnoklási jogát).

Arra is kíváncsiak vagyunk tisztelt zászlós úr: hol volt Ön a forradalom dicső napjaiban? Talán aludt ezekben a szép napokban mint télen a medve? Mert ha ébren volt, tudnia kell, hogy a régi militarizmus, mint egy kártyavár dőlt össze. Ilyen hangon ma már még egy közönséges őrmesterrel sem lehet tárgyalni.

Ha zászlós úr civilben állatorvostanhallgatójelölt is, — mert hát tiszteletben tartjuk magas pozícióját — nem tudni, hogy az az őrmester úr, kit Ön a lakásából jogtalanul akar kiharancsolni: nem vesz-e magának olyan elégtételt, amilyen Önt megilleti.

Önt mint tót honpolgárt, mint magyar alattvalót arra kérjük, hogy javuljon meg és szokja meg — ha nehezebbre is esik — a forradalom okozta változás.

Kocofenesti.

Kocofenesti szó mögött egy romániai kis helységet kell érteni Jassy közelében, ahol 1917-ben a román hadvezetőség katonai barakkorházakat létesített. E kórház számos pavillonaivall meglehetősen nagy területet foglalt el.

A kórházat protegált orvosok raja lepte el, az ápolónői szolgálat a román arisztokracia legmagasabb köreinek hölgyeiből került ki. E nővérek között voltak a királyi ház tagjai Maria és Erzsébet hercegnők is. Szóval Kocofenesti a román *high-life* társadalom *rendez-vous* helye volt.

A román débaacle dőbbsenétében volt. A már bolsevik ideákkal telített orosz csapatokkal tarkított, megvert román hadsereg a Szeret partján táborozott. Moldvába a kiütéses tifusz és az inség szedte áldozatait. Az asztmatikusán szuszogó mozdonyok fáradtan vonszolták maguk után a tulsufolt sebesülteket szállító vonatokat. A vagonok törött ablakain át az Oroszországból jövő jéghideg „Nemere“ szél süvöltötte be borzalmas gyász melodijait.

A kórházak nyögtek a betegek és sebesültek sulya alatt. A városokat és falvakat a tifusz tarolta le. Voltak községek hol az utolsó csecsemő is elpusztult és a halottas csendet csak a kutyák éhségtől, félelemtől és a gazdájuk utáni bánkodástól szükölő vonítása verte fel. A háboru szörnyetege az ő teljes borzalmasan félelmes nagyságában ott trónolt a szerencsétlen Moldova fölött.

A kocofenesti kórházban csak úgy mint a többi kórházakban, a betegek és sebesültek kinszenvedését az ott uralgó hideg, éhség és világosság nélküli hosszú éjszakák tették elviselhetetlenné. A sötétben, ápoló és gyógyszerék nélkül, gyógyultak meg, vagy még inkább pusztultak el a betegek — az Ur akarata szerint.

És így teltek el a szomorú napok a kocofenesti kórházban.

És mégis: a kocofenesti kórháznak nem minden pavillonjában uralkodott a háború borzalmasságának e kimondhatatlan nyomorusága. Az egyik pavillon állandóan fényárban uszott, a kéményein éjjel-nappal bodrozódó füstfellegek tódultak ki. És mintha belsejében sem uralkodott volna a többi pavillonoknak gyászos reménytelensége, mert innen nem sebesültek nyögése, sem hallokok hörgése hallatszott ki, hanem csengő női hangok, egy diskkrét zene édes áriájának kíséretével.

E pavillonban lakott a kórháznak orvosi és ápolónői kara.

Mi volt és mi történhetett kocofenesti e rejtelmes pavillonjába?

Ugyan e kérdést tette föl a kórház udvarát őrző két öreg népfőlkelő is. És hogy e rejtélyt megoldják, két lyukat furtak a pavillon deszkaoldalába.

Hogy mit láthattak ők itt, még mai napig is rejtély. De ha mégis tudnók, akkor se irhatnok meg. Azt hiszem elmesélni se. Legfeljebb a férj feleségének, de az is csak eloltott lámpánál.

A két népfőlkelő hosszan leskelődött. Főlkeltek, megdörzsölték szemeiket, mint akik szemeiknek hinni nem akarnak és újra benéztek. Aztán jó keresztények szokása szerint keresztet vetettek, mint a román paraszt mindig szokott valami csodás vagy különös dolog látásánál.

És a mit láttak olyan hihetetlen volt, hogy a két derék népfőlkelő az udvaron levő szalmaboglyához futott, belőle egy-egy öltre valót fölnyalabolva, a pavillon négy sarkához vitték. Ezt aztán meggyújtották.

Rövid idő alatt a kocofenesti paradicsomi pavillon lángba ált. Ezt rémült női sikolyok követték. A tűz vörös világánál nők graciózus silhuetjei tüntek föl. Néhányat közülök takart ugyan finom átlátszó selyem és csipke ing, de a többin meg ennyi se volt. A menekülő nőket ugyanannyi férfi követte, kik szintén hasonló toiletben futottak. Egyesek úgy tüntek föl mintha fürdőből léptek volna ki. A futó silhuetek karján logó ruhákról lehetett csupán következtetni, hogy felöltözve ők katonatisztek és ápolónővérek lennének.

A tüzet eloltották. Az öröket letartóztattok. Vallatásnál ők beismerték a pavillon felgyújtását. A hadbírósnágnál elmesélték, hogy azon hölgyek és urak közt lejátszódó jelenetekhez hasonlót ők meg nem látták. Hogy ők családapák ugyan és hogy gyermekeik is vannak, de ilyeneket még elképzelni se tudtak. Hogy ők ugyan írni és olvasni nem tudnak, de mivel a popáktól halottak „Sodoma és Gomora“ pusztulásáról, azt hitték, hogy a szerencsétlen Romániára is azok miatt küldte az Isten a pusztulást.

Mit mesélt még ezenkívül a két ór, nem lehet tudni. Hogy kik voltak a nők, kik a férfiak, szintén nem tudható. Csak annyit tudunk, hogy királyi parancs jött az eljárás beszüntetésére és az akták elégetésére.

A két katonát, kikre halálbüntetés várt fölmentették.

A magyar nemzet nevében.

A volt királyi bíróságok ítéleteiket és más határozataikat, — amint azt tudjuk, — „Öfelsége a király nevében“ hozták és hirdették ki.

Miután azonban a Nagy Nemzeti Tanács Magyarország államformáját megváltoztatta és kimondta, hogy Magyarország népköztársaság, a kormány ennek megfelelőleg akként intézkedett, hogy a bíróságok ítéleteiket és határozataikat „A magyar népköztársaság nevében“ hozzák.

A kormánynak ez az intézkedése nem helyes.

A bíró az ítéletet annak a nevében hozza, akinek a nevében a bírói hatalmat gyakorolja.

Magyarországon minden jog és hatalom forrása mindig a magyar nemzet volt.

Királyaink a hatalmat ezer éven át azon a jogon gyakorolták, hogy ők a magyar nemzet letéteményesei.

Kezdetben a bírói hatalmat a nemzetbírák gyakorolták, akiket a nemzetségek bírákul választottak. Később, mikor a nemzetségek egy nemzetté alakultak, a hatalmat átruházták a királyra, aki eleinte személyesen gyakorolta a bírói hatalmat és osztott igazságot s személyesen ítélkezett a hozzá forduló peres ügyekben; később, mikor már annyira elszaporodtak a perek, hogy azokat egyedül nem tudta elintézni, maga helyett más bírakat nevezett ki, akik az ő nevében hoztak ítéletet.

Ebből a rövid jogtörténeti összefoglalásból látjuk, hogy a bírói hatalom forrása kezdetben a nemzet volt. És a nemzet maga gyakorolta a bírói hatalmat:

A magyar nemzet azonban később a bírói hatalom gyakorlását a királyra ruházta, aki azt felségjogként gyakorolta, majd maga helyett bírakat nevezett ki, akik az ő nevében gyakorolták a bírói hatalmat.

Most, hogy a királyi hatalom megszűnt, természetesen a királyra ruházott összes jogok: az ugynevezett felségjogok visszaszálltak a minden jog forrására, a magyar nemzetre.

Ha tehát az ünnepélyesség kedvéért az ítéletnek tartalmaznia kell annak megemlítését, hogy a bíró kinek a nevében hozta az ítéletet, csak annak a nevében mondhat ítéletet, akinek a nevében a hatalmat gyakorolja.

A népköztársaság egy államforma, ami kifejezésre juttatja, hogy az állami főhatalmat nem a király gyakorolja többé. De ez az államforma nem lehet forrása jogoknak; a hatalom nem a köztársaságból fakad, a „Köztársaság“ csak azt fejezi ki, hogy a nemzetben gyökeröző jogokat és hatalmat minő alkotmányjogi formákban lehet gyakorolni.

A köztisztviselőre nem a királyság s nem a köztársaság ruházza a hatalmat, hanem a király, vagy a nemzet.

Ha már kifejezésre juttatjuk azt, hogy kinek a nevében gyakoroljuk a közhatalmat szükséges, hogy egy elvont fogalom helyett az *élő nemzet* nevében gyakoroljuk azt.

Azért a bíróságok határozataikat csak a „Magyar nemzet nevében!“ hozhatják.

Dr. Saigi László,
törvényszéki jegyző.

Ulegsemmisítették a hadügyminisztérium titkos aktáit.

Már Magyarország függetlenségének kikiáltása után néhány órával e sorok írója fölhívta a kormány figyelmét azokra a titkos katonai okmányokra — parancsokra, jelentésekre, rendeletekre, szerződésekre — melyeket a hadügyminisztérium különböző ügyosztályainak irattáraiban őriznek és amelyek megszerzése már csak azért is rendkívüli fontossággal bírt volna Magyarországra nézve, mert egyrészt hiteles adatokkal szolgáltak volna annak az ugys köztudomásu ténynek okmányszerű megállapítására, hogy a magyar „emberanyaggal“, a drága magyar vérrel gaz sáfarkodás, hóhéri pazarlás történt a háboru minden nagyobb vállalkozásánál, másrészt fillérekre meg lehetett volna állapítani azokat az összegeket, melyeket a hadügyminisztérium az ország pénzéből, a hadikölcsönök verejtékesen összekuporgatott filléreiből rongy árukért a hadseregszállítók zsebébe tömött.

Tudjuk, hogy a kormánynak minden percét az égetően sürgős külpolitikai krízis és a nemzetiségi probléma megoldása foglalta le és még fizikai ideje sem volt arra, hogy a részletekkel törőd-hessen. Nem is a kormány tagjaitól vártuk az erre vonatkozó intézkedést, hanem attól a meghatalmazottól, akit a közös ügyek likvidálására Bécsbe küldött a kormány. A kormány Harrer Ferenc rendkívüli követté történt kinevezésével egyidőben a hírhedt Dáni Balázs tábornokot, ezt a monoklis tömeggyilkost, ezt a himnemű Báthory Erzsébetet bizta meg a közös katonai intézmények likvidálásával, Dáni Balázs tábornokot, a legkegyetlenebb vérgenerációs egyikét, aki nem tudott nyugodtan emészteni, ha nem irt alá ebéd előtt egy halálos itéletet. Ennek az embernek lett volna a kötelessége, hogy minél gyorsabban megszerezze a magyarságra vonatkozó „Streng reservat“ jelzésű okmányokat. Ez azonban a mai napig nem történt meg. Sőt! Dáni Balázs tábornok udvariasan tudomásul vette osztrák kollégái ama fölötte megnyugtató kijelentését, hogy az osztrák-német állam éppen azért, nehogy „illeték-telen kezek“ széthordják a hadügyminisztérium irattárát, „mindent, ami ott található volt lefoglalt és majd a likvidáció hosszadalmas előmunkálatainak befejezése után a Magyarországot illető részt ki fogja szolgáltatni“

Azt hiszem, nem szükséges külön hangsulyoznom, milyen végzetes mulasztást követett el Dáni Balázs, amikor a magyar kormány nevében megadta ehhez a beleegyezését. Ausztriával folytatott vadházasságunk minden fázisa, minden intézménye azt bizonyítja, hogy a magyar nép érdekei soha egyetlen ponton se lehettek azonosak az osztrák érdekekkel. Ellenkezőleg! Ami Ausztria érdekeinek megfelelt, az halálos bizonyossággal a magyarság bőrére ment és megfordítva: ami Magyarország érdeke lett volna,

az részben vagy egészben meghiusult az osztrák kamarilla közép-kori gonoszságán. Tehát egy pillanatra sem lett volna szabad megbizni a volt közös hadügyminisztérium korrektségében, mert abban az épületben még mindig a régi „Gesamtmonarchie“ konok, ostoba és rosszindulatu baglyai ülnek, akik csak azért huzzáhalasztják a legkülönbözőbb ürügyek alatt a becsületes leszámalást, mert titokban még mindig abban reménykednek, hogy cinkosaik ellenforradalmi praktikái előbb-utóbb sikerre vezetnek és az osztrák kettefejű sas még egyszer karmai közé keritheti a felszabadult magyar nemzetet.

A hadügyminisztérium falai között ülő kitünő informátorunktól különben arról értesülünk, hogy már hetek óta égetik el azokat a kompromitáló iratokat, amelyek alapján tulajdonképen törvényszék elé kellene állítani a hadügyminisztérium minden magasabb rangu hivatalnokát, elsősorban Krobotin és Stöger-Steiner volt hadügyminisztereket.

Éppugy, ahogy a hadügyminisztériumban, a sajtóhadiszálláson, Eisner-Bubna Vilmos vezérkari ezredes kétes tisztaságu boltjában is folyik a „tisztogatás“. Éppen a legutóbbi napokban semmisítették meg azokat az aktákat, melyekből minden kétséget kizáró bizonyossággal derülhetne ki, hogy Eisner-Bubna ur a magyar bakáknak a frontszínházak pénztáraiban befizetett filléreiből kitünően pénzelt propagandát indított Svájcban a magyarság rendkívüli hősiességéről és aránytalan véráldozatairól megjelent tudósítások hathatós ellensúlyozására.

Itt volna az ideje, hogy a kormány az ország léteérdekeibe vágó fontos külpolitikai teendők mellett ezt az ügyet se látná tuljelenétketlennék ahhoz, hogy némi figyelemben részesítse.

F. Z.

A köztársaság fogalma a vidéken. Jellemző, mennyire téves a vidéki község felfogása a köztársaság fogalmát illetőleg.

A diószegi cukorgyárban egy tisztviselő, ki éppen a cukorkészleteink elszállítását végezte, megkérdezett egy környékbeli asszonyt.

— Mi ujság nénike?

— Hát bizony nincs nálunk semmi különös, köztársaság is volt, de csak 2 óra hosszat tartott.

— Hogy-hogy?

— Mert amit elhurcoltunk, mindent vissza kellett vinni.

A magyar hivatásos altisztek országos szervezete folyó hó 8-án vasárnap tartotta alakuló nagy közgyűlését, melyen a vidék is nagy tömegben volt képviselve.

Csodával határos, hogy ezek a megrögzött katonák, kik átlag 10—20

évet szolgáltak, mily gyorsan tömörültek a szociál-demokrácia zászlaja alá, hogy anyagi érdekeiket megvédhessék.

Ők voltak azok, kik hosszú éveken át zsarnokaik elnyomatása alatt szenvedtek, gyalázatos éhbérért kinlódttak, szájuk betömve, kezeik megbilincselve, az összes emberi jogoktól megfosztva, türték a megaláztatást.

Fizetésük, végkielégítésük és nyugdíjuk rendezése miatt gyűltek össze az altisztek. A közgyűlés alatt megjelent Bartha Albert hadügyminiszter, ki örömmel tapasztalta a hivatásos altisztek egyesülését és kifejezte, hogy azon lesz, hogy kérdésük a legnagyobb mértékben teljesítve legyen.

Rendkívüli Országos Színész Kabaré a régi képviselőházban.

December 10-én a vidéki szintársulatok képviselői rendkívüli közgyűlésre jöttek össze. A céljuk igen komoly volt. A mindég jókedvű, bohém, kedves fiuk teljesen a forradalom hatása alatt állottak és a forradalmi mámor, részegítő hatása alatt határozták el, hogy demokratizálni fogják az egyesületeiket.

Hogy miként azt ők maguk sem tudták. Nem csoda hiszen sokkal gondtalanabban éltek sem hogy valaha is gondoltak volna ilyes féle elvekre. De, mindegy ők elhatározták és amit egyszer ők elhatároznak, azt végre is hajtják, ha mások is úgy akarják.

Elég az hozzá, hogy kedd reggel pont 9 órára egybe hívták a rendkívüli közgyűlést és pontosan meg is nyitották egy kis színész késéssel 11 órakor.

Miután ők radikális fiuk s a régi rendszertől érthetően irtóztak a közgyűlés elnökévé egy fiatal emberkét választottak meg, aki azt se tudta hogy mi fán terem az elnöklés, noha lett volna ideje meg tudni, mert már előző nap biztos tudomása volt az elnökléséről. Játatlansága révén valóságos kabaré volt a közgyűlés, kacajra fakasztó volt amint dirigálták jobbról-balról a kis csacsi elnököt. „Csengess“ „Add meg a szót“ „Vond meg a szót“ „Mondasd ki a közgyűléssel“ „Ne engedj többet beszélni“ „Most nekem add a szólás jogát“ stb. instrukciók röpködtek az elnök felé, aki hol felált, beszélt majd látva hogy butaságot csinált „pardon“ szóval vissza vonta az előbbi kijelentését és leült. Ugy táncolt fent az elnöki székben mint egy táncos naturbursch. Természetes, hogy az ilyes féle ügyetlenkedéseiből olyan hacacaré olyan khaosz keletkezett, hogy mindenkor attól lehetett tartani, hogy a közgyűlés fennakad.

Hogyan folyt le a Szervezkedés a XV. választókerületben. Óles plakátokon hívták össze a hiveket a XV. választókerületben szervezkedő radikálisok. E gyönyörűnek ígérkező gyűlés a Peterdyutcai iskolatermében zajlott le a mult vasárnap délutánján. Volt ott asztal is, szék is s az asztalon vízzel teli üvegek a szónokok részére, szóval minden ami egy szervezkedéshez szükséges. A tornaterem meg-

telt s az összehívók kellő izgalmal várták Szende Pált akit szintén beinyitáltak. Szegény Szendének persze sejteltelme se volt, hogy tulajdonképen az összehívók nem is annyira radikálisak mint amilyen igazán „radikálisok“ voltak az összehívottak.

Ugyanis az elnök megnyitója alatt megjelent a teremben Bokányi Dezső mint hallgató, de az összehívottak úgy gondolták, hogy ajánlatosabb lesz

ha Bokányi beszél s az összehívók hallgatnak, amit a jelenlevő Vágó Géza felszólalására aztán el is határoztak.

És Bokányi beszélt!

Az összehívók ámulatlan konstataáltak, hogy az összegyűltek Bokányi beszéde után úgy érezték hogy ők tulajdonképen *szocialisták* és be is léptek egyhangulag a szociáldemokrata pártba.

S az összehívó XV. kerületi radikálisok pedig lassan, de bizonytalanul hamarosan eltávoztak.

„Isten velük! A viszontlátásra a Belvárosban. Ott talán nem fognak így járni,“ köszöntötek a távozókat az ott maradt *szocialisták*.

Színész szovjetek. Az egész forradalom előkészítése, megvalósítása, a mai napig összesen, nem eredményezett annyi gyűlést, mint egy hét alatt a színészeké.

Ők is szervezkednek. Alig pár százan vannak, de a szervezkedés szükségessége olyan ellenálthatatlan erővel tör ki mindegyikből, hogy a New-York kávéház minden legkisebb zugában egy külön alakulat gyűlésezik. A Fehér Vaszili csoport a harmadik billiárd asztalon. A Medgyaszay Dimitri bolseviki csoport, a női toiletteben, élén Pavlovna Maria Fraknóival. A monarchista irányzat képviselői habsburgi Szőregh vezetésével a kávéház két emeleti páholyát rekvirálta. A színész szövetségből kiváltaknak már csak a ruhatárban jutott két szerény kis fogas. Míg ezek a csoportok ott fenn gyűléseznek, addig a mérsékelt radikálisokhoz hu-

zódó csoport a pincehelyiség kártyaasztalainál tömörül. Ők vannak többségben. Mivel a többséggel szemben a harc túl nehéznek bizonyul, a kisebbség levonul a pincében lévő kártyaszobába, és bemondják egyhangulag a terc kassa ultimot! Munkára fel! Éljenek a színész szovjetek! Éljen a Köztársaság!

Köztársaságiak!

Fizessük

elő a

„Köztársaság“

politikai hetilapra.

Felelős szerkesztő és kiadó:

CSÓK GYÖRGY.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

VIII., Baross-utca 98. 1.-8.

Kiadóhiv. igazgató:

RICHTER JENŐ.

Előfizetési árak:

Egész évre 50 korona.

Fél évre 25 korona.

Pegyedévre 12 korona 50 fill.

MAY JÁNOS könyvnyomdája

BUDAPEST,

II., Fhg. Albrecht-ut 3. szám.

Zsoldos tanintézet

A legjobb
sikkelrel
készít elő
magón-
vizsgára.

VII., Dohány-utca 84. Telefon 32—40.

Roboz Ernő Barja.

(Excelsior szállodában)

VII., Rákóczi-ut 72. (félemelet).
Családi szórakozó hely. Par-
kettánc. Ének számok. Zongo-
ra. Meleg konyha. Művészek
találkozó helye.

Déli Hirlap

Felelős szerkeztő:

Lázár Miklós.

Ára 20 fillér.

Adria Buffe

Telefon József 20—42.

Kitünő konyha. Állan-
dóan csapolt sör. 22⁰
koronás bérletkönyv
20 korona.

Dr. Mitzger speciálista

Egész nap rendel. Budapest, József-körut 3. sz.

BIRÓ és LUDWIG

bor, rum, likör és
minden szeszes italok
:: nagykereskedése. ::

BUDAPEST,

IV., Aradi-utca 15.

Diana crème és

Diana puder

3 és 6 korouás dobozokban.

Mindenütt kapható.

Alaszka **fehér, kék róka** Rózsa

szücsnél. Budapest, Andrásy-ut 29. sz.

Fi
Népszavát

a mai demokratikus időkben
mindenkinek olvasnia kell.

:-: Ára 24 fillér. :-:

Elkán Gyula

szüics szörmenagyáruháza

Budapest, VII.,

Károly király-ut 19. sz.

Divatlapot küld.

Üidékieket felelősséggel tanítunk módszeres levelező oktatásunkkal.
„Budai Előkészítő“ Budapest, I., Tárnok-utca 22. sz.

Vizsgaengedélyt kieszközlünk.

Wagner a Hangszer-király

József-körut.

Andrássy-kávéház

VII., Aréna-ut 78. Damjanich-utca sarok.

Minden délután és este hangverseny.

Ladányi és Dénes
kávésok.

Sternberg

hangszergyár zongoratermei

Budapest,

VII., Rákóczi-ut 60.

Most jelent meg!

Öreg szalámi tolvaj
és egyéb történetek Vértes cim-
lapjával.

Irta: NÁDAS SÁNDOR.
Kapható a „PESTI FUTÁR“ kiadó-
:-: hivatalában. :-:

ÁRA 8-80 K. PORTÓ 55 FILLÉR.

KERPEL kézfinomító a legjobb.

ÁRA 4 KORONA. KAPHATÓ KERPEL GYÓGYSZERTÁRÁBAN
BUDAPESTEN, V. KERÜLET, LIPÓT-KÖRUT 28. SZÁM.